

IN MEMORIAM LAKI-LUKÁCS LÁSZLÓ

Könyvtáros, honismereti kutató, vászonszövő

(1953. július 10.–2017. augusztus 1.)

Laki-Lukács László könyvtáros, vászonszövő, honismerő, a Bódva-völgye elkötelezett kutatója 2017. augusztus 1-én váratlanul távozott közülünk. 1953. július 10-én született, tehát alig töltötte be a 64. életévét, amikor elment. Életútja ennek ellenére rendkívül gazdag és színes. Egy betegség ugyan megakasztotta a lendületes életpályát, de rövid időn belül sikerült a kórt legyűrni, újra felállni és teljes életet élni. 2002-ben rokkantnyugdíjas lett, de felépülését követően ez csak annyi változást jelentett életében, hogy ettől kezdve a nap 24 órájában annak élt, amit szeretett. Szóni ugyan már nem szőhetett, kezének nehézkes mozgása ezt megakadályozta, de annál nagyobb lendülettel látott hozzá szöttes gyűjteményének gazdagításához, s egy-egy kedves téma kutatásához. Legutóbb 2017 nyárelőn jelent meg egy kis könyve az edelényi járásbírósg történetéről.

Másfél éves közös munkánkat – összegyűjtött szötteseinek szakszerű leltározását – 2017 júniusában abbahagytuk, s megegyeztünk, hogy majd szeptemberben folytatjuk. Készültünk a sárospataki Honismereti Akadémiára, s ez bizony sok munkával járt, melyből mások mellett mi is kivettük részünket. Ott volt velünk az Akadémián ő is. Segített a szervezésben, a regisztrációnál, a kiránduláskor. Jól érezte magát, mi pedig örültünk, hogy velünk van. Így őrizzük meg emlékezetünkben, olyan vidámnak és jókedvűnek, amilyenek ott láttuk. Az ott készült, róla készült fényképekkel búcsúzunk tőle. (A fotókat Mándli Gyula készítette.)

Bodnár Mónika

A regisztrációnál

*Beszélgetés Bartha Évával,
a Honismereti Szövetség titkárával*

*A rendezvény hallgatóságának tömegében
(bal szélén a 3. sorban)*

*A szalag felkötése a honismereti akadémia vándorbotjára
Kalóz Fruzsínával*

*A rendezvény helyszínének,
a református teológiának az udvarán*

*Vacsora előtt a polgármesteri fogadáson
megyebeliek körében*

Csoportkép a zárónapon

„mert erősb az szeretet, mint az halál”

Fájó szívvel tudatjuk, hogy

LAKI-LUKÁCS LÁSZLÓ

edelényi könyvtáros, helytörténeti kutató, vászonszövő
visszaadta lelkét Teremtőjének.

Temetése: Edelény, régi református temető, 2017. augusztus 9. 16:00
a református egyház szertartása szerint.

Gyászolják: felesége, Laki-Lukács Lászlóné sz. Koren Zsuzsanna,
gyermekai: Boldizsár, Gyöngyvér, Borbála
testvérei: Ilona, Kopcsó Józsefné; Katalin, Döbrentey Tamásné; Bertalan és családjuk,
a Kopcsó, a Vaskó, a Koren, a Bárdos, a Lukács, a Szász, a Szűcs, a Kocsis családok és a kiterjedt rokonság,
tisztelői, a barátai.

A ravatalra csak a család egyetlen koszorúját helyezzük.

Tisztelje meg az elmenőt!

Emlékére egy szál virágot hozzon!

Temetési tor: Edelényi Kastélysziget

Emlékét kegyelettel megőrizzük!

Dr. Kocsis Attila református lelkész (Debrecen) búcsúztatója

Elhangzott Edelényben, 2017. augusztus 9-én a 64 éves Laki-Lukács László (1953-2017) temetésén

Textus: Ézsaiás 38, 10-12

Egy 2700 éves hálaadó imádság részlete hangzott el az imént. Olyan beteg emberé, egy királyé, aki még jó néhány évet kapott ajándékba Teremtőjétől. Most egy olyan testvérünk ravatalánál állunk, aki maga is átélte, mit jelent ajándékéveket megélni. Az Ige szavával élve azt gondoltuk róla, „*élete delén kell elmennie*”. Urunk másként mérte ki életének hosszát, de eljött az idő, amikor, ahogyan a takács összetekeri a vásznát, elvágja a fonálát, az ő élete is véget ért.

Megfordul bennünk a kérdés, miért most, miért így, miért ő? Legyünk őszinték és hálaadással szólók, mondjuk inkább így – milyen jó, hogy még velünk volt, mennyi minden került ki a kezéből, fejéből az elmúlt ajándékba kapott években. Mennyi minden sűrült bele az elmúlt közel egy évtizedbe, amikor is szinte versenyt futott az idővel, hogy gyűjtéseinek kincseit átadhassa az utókornak, utódoknak.

Néhány hónapja találkoztunk és mondta el, mutatta meg, tekerte ki és tekerte össze a vásznakat, abban a reményességben, hogy minden darabról még elmondhatja, milyen értéket képviselnek. Életünk nagy Szövőmestere azonban úgy látta jónak, testvérünk életét most tekeri össze, magához hívja. Ez nekünk fáj és hiányzik közülünk, de számára a hazatérést jelenti. Igen, maradt még számos dolog, amit ő maga is szeretett volna befejezni.

Igen, nagyon hiányozni fog a családnak, a barátoknak, a szakmai közösségeknek, mert személyében nagy értéket veszítettünk el. A tragikus veszteség feldolgozása talán könnyebb, ha tudjuk, hol töltötte élete utolsó óráit. A családi birtokon, az edelényi Isten-hegyen. Innen ölelte, emelte magához Urunk, hogy nála nyugodjon békében. Bármennyire is nem értjük mi történt, mégis a hála szava legyen az első, hogy velünk volt és mi vele lehettünk életének éveit alatt.

Lakról és Nyomárról indult és nagyon messzire jutott, de soha nem hagyta el azt a vidéket, ahová oly mélyen begyökerezett. Élete, munkája sokunk számára nyitott könyv. Szinte lehetetlen felsorolni mi mindennek tudója és alkotója volt. Múzeumok sora, helytörténeti gyűjtemények sokasága nem bír akkora kincshalmazzal, mint amit ő hagyott maga után.

Legyen áldott az Isten, hogy alkalmas és alkalmatlan, éppen hogy megengedő és bátorító időkben, megmentője lehetett egy olyan kor emlékeinek, amik nélküle enyészetre jutottak volna.

Életpályája könyvtárosként indult, de emellett helytörténész, néprajzos, családfakutató, vászonszövő, könyv és folyóirat szerkesztő, közösségépítő és népi értékek mentője volt. Családok, települések, bennük gyülekezeteink, egyházaink történetei íródtak, őrződtek meg munkássága nyomán. Urunk különös látással, szorgalommal, maga vállalta ügyei iránti mérhetetlen odaadással áldotta meg. Pincéket és padlásokat, ládafiákat és levéltárakat kutatott fáradhatatlanul. Alkotott és ápolt, gyűjtött és kiállított, szerkesztett és írt. Mindezt magas szinten és utánozhatatlan minőségben. Számos díja, kitüntetései közül csak kettőt említek – a Műemlékvédelemért kapott *Forster Gyula-emlékérmét* (2012), valamint *Lak díszpolgárságát*.¹

Mindezeket családja támogatása, összefogása és áldozatvállalása nélkül nem tudta volna megtenni, elérni. Olyan örökséget, szellemit és tárgyat hagyott rátok, aminek ápolása, közkinccsé tétele további nemes feladatokra kell, hogy készítsen benneteket.

Mózes V. könyvében van egy rendelkezés – „*Ne öltözz olyan ruhába, amit gyapjúból és lenből szőttek egybe!*” (22,11) Ennek értelme – ne keverjük a dolgokat, ne vegyítsünk az össze nem illőket. László testvérünk tudta, gyakorolta, élte, hogy csak a tiszta, egyértelmű dolgoknak van igazi értéke. Így van ez hittal, családdal, tudománnyal, szöveggel és szavakkal. Amikor most életére hálaadással emlékezünk és munkásságát illő tisztelettel méltatjuk, ki kell ezt hangsúlyozni. Legyen még inkább egyértelmű, amit mondok, a jézusi útmutatást – igenünk legyen igen, nemünk legyen nem – jó lelkiismerettel merte és tudta vállalni, de gyakorolni is, legyen az bármilyen élet vagy politikai helyzet.

Szövőmester volt, csináljon bármit is az életében, mindig visszatért a szövőszékhez. Nem ebből élt, bár megtehetette volna, de ez éltette és mindaz, ami a vászonnal, a szövéssel összekapcsolódik. Leegyszerűsítve a dolgot, a szövést, ami nem más, mint a függőleges és vízszintes szálak, fonalak egybefűzése.

Mondhatjuk, a szövés alapját alkotó függőleges láncfonal az állandóságot, a felcserélhetetlenséget; míg a beszövött, sokszínű vízszintes vetülékfonal a változatosságot és az esetlegességet jelenti. Az összefonódás-szövés által a fonalak elválaszthatatlanokká válnak egymástól. E nélkül nem beszélhetünk egységes egésről sem az emberi életben, sem a szöttekkel kapcsolatban.

A függőleges és vízszintes fonalak szépen szimbolizálják a Teremtő Atyához fölfelé vezető utat és az emberek vízszintes, egymás felé vezető útját. Ebből értett meg oly sokat, ebből merített oly sokat László testvérünk és ebből adott át oly sokat nekünk. Nagy kérdés – ki veszi fel a vetélőt, ki szövi tovább azt, amit ő abbahagyott most?

Lépjünk egyet tovább és figyeljünk a szavakra: *szövés, szövetség*. Azonos szótövből származnak. Átvitt értelemben jelentik, hogy egységes egészzé szerkeszt, összeköt, szoros egységet alkot. Igen, testvérünk Isten szövetségének tagja, részese volt. Tudta, értette, hogy e nélkül saját életének szövete sem lehet maradandó. Tudta, a Jézusban megerősített szövetség, Isten és ember között, alkothat igazán maradandót mindannyiunk életében. Hűségese szövetségese volt Istennek. Nélküle aligha értette volna meg azt, amit gyászjelentőjén olvasunk: *erősb a szeretet, mint a halál*. (Én.Én. 8,6)

Igen, mert a szeretet szövetségénél nincs erősebb, hiszen a szeretet Istene a függőleges szál, a Krisztusban megerősödött ember pedig a vízszintes. Tegnap pedig a napi Igében olvastuk a szeretethimnusz, miszerint a „*szeretet soha el nem múlik*” és a hit, remény, szeretet közül pedig a legnagyobb a szeretet. (I.Kor 13) Ez a szeretet-szövet tartotta őt is meg, tart meg bennünket is, ad erőt ahhoz, hogy el tudjuk hordozni a gyász terhét.

Ez a szeretet szövetség lehet vigasztalás, hogy nem a halál az úr. Mert a szeretet Istene a Jézus feláldozásában kiteljesítette mindazt, ami az ember életét biztos reménységgel töltheti el – Isten szeretetétől senki és semmi nem választhat el. Így, és csak így még erőteljesebb a jézusi bátorítás számunkra: „*Boldogok, akik sírnak, mert ők nyernek vigasztalódást*” (Mt 5,4)

¹ Hadd említsük itt meg a kiemelkedő honismereti munkáját elismerő *Honismereti Munkáért Emlékérmét* és a *Bél Mátyás-díjat* is, melyeket 1999-ben illetve 2015-ben vehetett át. (szerk.)

IN MEMORIAM DR. ÁGOSTON ISTVÁN

Egyháztörténész, református lelkész, honismereti kutató

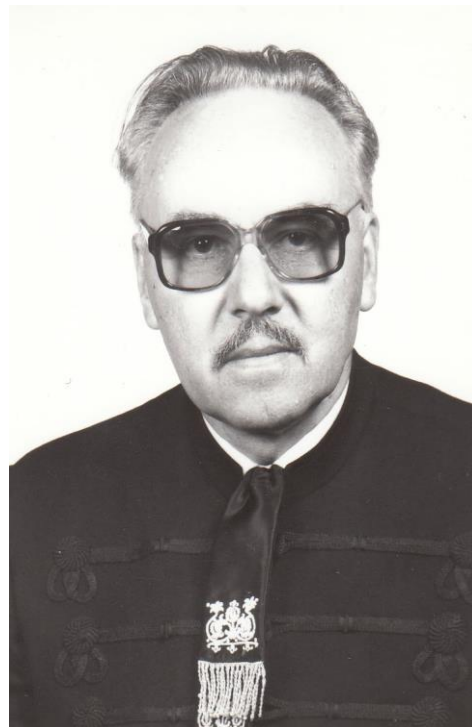
(1931. augusztus 4.–2017. június 9.)

„Isten akaratában megnyugodva ...” – ez olvasható a gyászjelentésen, amely arról értesített, hogy Dr. Ágoston István György református lelkész, egyháztörténész, Ónod Község Díszpolgára és a Lorántffy Zsuzsanna Honismereti Egyesület alapító elnöke 2017. június 9-én visszaadta lelkét teremtőjének.

Dr. Ágoston István György 1971-től 1986-ig megválasztott lelkész volt Ónodon. Lelkipásztori hivatásának gyakorlása mellett figyelmet szentelt a helyi értékek feltárásának, a hagyományok ápolásának, kutatta településünk múltját és ennek eredményeiről ismeretterjesztő előadásokat tartott.

Részt vett az Ónod – Muhi Lorántffy Zsuzsanna Honismereti Munkaközösség megszervezésében, majd ennek egyesületté válása után ő lett az elnöke.

Kezdeményezte az ónodi vár feltárását és restaurálását, tájház létesítését, a muhi csata 750. évfordulójára emlékmű állítását, 2000-ben Lorántffy Zsuzsanna egészalakos szobrának Ónodon történő felállítását, Kazinczy Ferencné Török Sophie és Werner Gyula emléktábláinak elhelyezését.

Dr. Ágoston István

*Dr. Ágoston István beszédet mond
Lorántffy Zsuzsanna szobrának avatási ünnepségén*

Kitüntetései: 1985-ben és 1987-ben Ortutay Gyula-emlékérem, 1988-ban Ónodi Várért-emlékérem. A honismereti mozgalomban végzett kiemelkedő munkájáért a Honismereti Szövetségtől 2000-ben Honismereti Munkáért Emlékérmet, 2011-ben Bél Mátyás Notitia Hungariae Emlékplakettet vehette át, ez utóbbi a honismereti munkáért járó legmagasabb kitüntetés.

2011-ben Ónod Község Díszpolgára cím adományozásával ismerte el közösségünk a tiszteletes úr évtizedeken át végzett munkáját.

Ónodról való elköltözése után is vállalta, hogy a Lorántffy Zsuzsanna Honismereti Egyesület elnöki tisztségét betöltse, amíg egészségi állapota megengedte. Az egyesület tevékenységét később Budapestről is figyelemmel kísérte. Folyamatosan tartottuk vele a kapcsolatot. Észrevételeivel, tanácsaival a távolból is próbált segíteni. Láthatta, tapasztalhatta, hogy folytatjuk az általa kezdett munkát.

*Az Ónodi Lorántffy Zsuzsanna
Honismereti Egyesület elnöksége*

„...nem azé aki akarja,
sem nem azé aki fut,
hanem a könyörülő Istené.”
Róm 9,16

„Aki nékem szolgál, engem
kövessen, és ahol én vagyok,
ott lesz az én szolgálóm is,
és aki nékem szolgál,
megbecsüli azt az Atya.”
Ján 12,26

Isten akaratában megnyugodva tudatjuk azokkal,
akik szerették és ismerték, hogy

Dr. Ágoston István György

református lelkipásztor, egyháztörténész, Ónod Község Diszpolgára
és a Honismereti Egyesület alapító elnöke

2017. június 9-én, életének 85., házasságának 57. évében
visszaadta lelkét Teremtőjének.

Temetése 2017. június 20-án 10.00 órakor a Miskolc-Hejőcsabai református templomból lesz.

A gyászoló család

Táviratcím: Dr. Ágoston Istvánné, 1089 Budapest, Orczy u. 25./c 1./30.

„Jó az Úr, erősség a szorongatás idején,
és ő ismeri a benne bízókat.”
(Náhúm 1,7)

Mély fájdalommal, de Isten akaratát elfogadva tudatjuk, hogy

Dr. Sándor Endre

nyugalmazott református lelkipásztor

a vámosújfalui, bodrogolaszi, erdőhorváti, sárazsadányi,
tolcsvai, golopi, monoki gyülekezetek egykori lelkipásztora,
utoljára az olaszliszkai gyülekezet tagja,

életének 72., házasságának 49. évében,
2017. május 16-án visszaadta lelkét Teremtőjének.

A feltámadás reménységében búcsúzunk tőle
2017. május 23-án, kedd délután 14 órától
az olaszliszkai temetőben.

Gyászolja hitvese, 13 gyermeke, 6 menyee, 6 veje, 36 unokája

Emléke legyen áldott!

BÚCSÚ DR. SÁNDOR ENDRÉTŐL

Református lelkész, egyháztörténész, honismereti kutató (1945. május 30.–2017. május 16.)

Dr. Sándor Endre református lelkész, teológus, polgármester, helytörténész 2017. május 16-án visszaadta lelkét teremtőjének. Abaújszántón született 1945. május 30-án, általános és középiskolai tanulmányait szülőfalujában végezte. 1963-ban mezőgazdasági technikus oklevéllel iratkozott be a Debreceni Református Teológiai Akadémiára, ahol lelkési diplomát szerzett. Hiszen mindig lelkésznek készült. A miskolci segédlelkési évek után 1968-ban kötött házasságot Kovács Márta lelkésszel, az Úr házasságukat tizenhárom gyermekkel ajándékozta meg és már 36 unokával is büszkélkedhetett. Feleségével együtt szolgáltak az erdőhorváti, golopi, monoki, sárazsadányi, tolcsvai, gyülekezetben, majd Vámosújfalú következett és utoljára Olaszliszka. Vámosújfaluban 1990-től három cikluson keresztül választották a falu lakói polgármesterré. Ez idő alatt iskolát, napköziotthont, konyhát, könyvtárat, faluházat építettek és egy régi ház felújításával létrehozták a helyismereti gyűjteményt a településen. Ebben a rendkívül aktív, feladatokkal teli időszakban volt tagja a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Honismereti Egyesület elnökségének is.

Sándor Endre

Az újrindult Sárospataki Teológián tanársegédi kinevezést kapott és erős biztatást a doktori cím megszerzésére. Nagy lelkesedéssel látott a feladathoz. A wuppertali és heidelbergi egyetemeken végzett kurzusokat, majd 1999-ben doktorált. A felkészülés és a vizsga olyan látást és szemléletet adott neki, hogy elkezdett írni és fordítani is. A Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét vehette át 2000. augusztus 20-án a Parlamentben.

Lelkipásztori feladatai mellett alkalmanként bejárta a sátoraljaújhelyi börtön foglyaihoz is. Főszerkesztője volt a Zempléni Reformátusok Lapjának. 2008-ban a Magyar Református Missziói Szövetség elnökévé választották és tagja volt a Magyarországi Református Egyház tudományos testületének, a Doktorok Kollégiuma Gyakorlati Teológiai Szekciójának. Élete során több mint 500 cikke, tanulmánya jelent meg különböző újságokban, valamint 26 könyve, melyből 14-et a Kálvin Kiadó adott ki. Ez a sok feladat és munka megbosszulta magát, 2009-ben agyvérzést kapott, de egyfajta csodaként meggyógyult és fáradhatatlanul tette tovább a dolgát. 2016 májusában mutatták be az olaszliszka református templomban 26. könyvét, *Az ősi zsoltárok üzenetét*.

Immár nyugdíjasként, de mindvégig fáradhatatlan lelkesedéssel tette a dolgát. Életének 72., házasságának 49. évében ragadta el a halál. Búcsúzzunk Tőle!

Dr. Székelyné Forintos Judit

IN MEMORIAM VARGA MARIANNA

Etnográfus

(Budapest, 1926. január 14. – Budapest, 2017. július 6.)

Varga Marianna a magyar népi díszítőművészet jeles kutatója, modern világunkban a népművészeti értékek továbbéléséért sokat munkálkodó, elhivatott etnográfus volt. Munkásságának kiemelt témája a magyar parasztság tárgyi népművészete, díszítőművészete, elsősorban a népviseletek valamint a textilművészet valamennyi szakága, főként a szőttek és a népi hímzések területe.

Varga Marianna

Felsőfokú tanulmányait 1948 és 1953 között végezte a budapesti tudományegyetem bölcsészkarán (Pázmány Péter majd Eötvös Loránd Tudományegyetem), ahol művészettörténeti és néprajzi tárgyakat hallgatott. Ugyanott tett bölcsészdoktori vizsgát 1978-ban.

Egyetemi tanulmányai alatt kezdett foglalkozni a népi hímzések kultúrája és a népviseletek kutatásával. Mestere Fél Edit, a Néprajzi Múzeum textil- és viseletgyűjteményét vezető muzeológus már egyetemistaként bevonta a néprajzi tárgygyűjtésekbe. A jeles népviseletes vidékekről (palócok, matyók, Sárköz) számos tárgyat és fotófelvételt őriz Varga Marianna gyűjtéseiből a Néprajzi Múzeum. Az 1960-as évek második felében is vállalt a gyűjteményben részmunkaidős feladatot. Ebben az időszakban együtt dolgozott Dajaszászné Dietz Vilmával is.

Muzeológusi munkát rövid ideig végezhetett (egyetemi tanulmányai során gyakornok volt a Palóc Múzeumban Balassagyarmaton, 1953–1956 között az István Király Múzeumban Székesfehérváron dolgozott – majd azt követően rövid ideig Budapesten az Iparművészeti Tanács könyvtárosa volt). További pályája során az öntevékeny népművészeti mozgalmak irányításával és módszertanával foglalkozott, számos alkotócsoporthal és kiemelkedő népművészettel dolgozott együtt az úgynevezett élő népművészeti mozgalomban, s az annak alapját jelentő tanításmódszertanának kidolgozása során.

1957–1970: a Népművelési Intézet főelőadója

1970–1982: a Háziipari és Népi Iparművészeti Szövetkezetek Országos Szövetsége Népművészeti Osztályának vezetője valamint ekkor a Népi Iparművészeti Tanács (NIT) titkára

1982–1993: a Népművészeti Vállalat művészeti tanácsadója

1993–2004: a Népi Iparművészeti Tanács tagja

1994–2005: óraadó tanár az Iparművészeti Egyetem Textiltervező Tanszékén

Mezőkövesdi kiállítás megnyitón (2008)

Kiállításmegnyitó (2008)

Szakmai munkásságának kiemelt területe a magyar parasztság tárgyi népművészete, díszítőművészete, kiemelten a népviselet valamint a textilművesség valamennyi szakága, főként a szőttesek és a népi hímzések világa. Az 1960-as évek derekától részt vett a kézműves oktatók képzésének szervezésében. Az elsők között Miskolcon került sor 1965-ben díszítőművészeti szakkörvezetői tanfolyamra, amelyet országsszerte számos hasonló követett. Kiemelten foglalkozott a textiles területen a hímzők, szövők és viseletvarrók képzésével. Több konferen-

cia szervezésében vett részt az 1980-as években, melyeken a népi iparművészet aktuális kérdései kerültek a középpontba. A népművészet valamennyi szakágában 1960-tól rendszeresen meghirdetett országos népművészeti pályázatok elindítása (kapcsolódóan a zsűrizés és a kiállítások szervezése) is a nevéhez fűződik. Különösen kedves volt számára az országos szőttes pályázat és a hímzés szakágban Mezőkövesden 1963-tól a napjainkig is megrendezésre kerülő *Kis Jankó Bori Országos Hímzőpályázat*. Népi iparművészeti zsűrizéseket követően, az országos pályázatok kiállításain mindig értékes szakmai tanácsokkal segítette az alkotók további munkáját.

1951-től volt a Magyar Néprajzi Társaság tagja. Szakmai munkáját több elismerés fémjelzi: a Magyar Népköztársaság Munka Érdemrend arany fokozata (1983), Vankóné Dudás Juli Díj (2000). 2004-ben a népművészet megőrzéséért, nemzedékek közötti átörökítéséért végzett tevékenysége elismeréseként Életfa-díjat kapott. 2005-ben Tura díszpolgárává választották.

Írásai több mint 150 tételben sorolhatók fel. Cikkei és tanulmányai néprajzi szakkiadványokban, tudománynpszerűsítő írásai közművelődési kiadványokban, folyóiratokban jelentek meg. Önálló kötetei mellett számos könyvet szerkesztett.

Kiemelten foglalkozott a palóc textilekkel és viselettel valamint a hódmezővásárhelyi hímzéssel, melyekről összegző munkák is születtek Nyugdíjba vonulását követően továbbra is kutatta a textiles témákat, s a hazai népművészeti és háziipari, népi iparművészeti mozgalmak történetét, vizsgálta a hagyományok átalakulását, változását. A népi hímzésekkel foglalkozó alkotók nagy haszonnal forgatják írásait, a különböző hímzések könyveket és szakmai kiadványokat is, melyeket bőséges illusztrációval és a hímzések tervezéséhez használható mintalapokkal ellátva jelentetett meg.

Egyik nagyszabású munkája volt a *Mezőkövesdi matyó hímzés* című kötet, mely a mezőkövesdi Matyó Népművészeti Egyesület felkérésére készült el 2003-ban. Az első kiadás sikere után, 2016-ban napjaink követelményeinek megfelelően interneten elérhető multimédia kiadvány formájában is elkészült a mű átdolgozott, új kiadása, frissített adatokkal és képanyaggal, videó felvételekkel kiegészítve.

A kézműves alkotók széles köre, népi iparművészek generációi tanulhattak Varga Marianna szeretetteljes és támogató útmutatásaiból a személyes találkozások során a különböző szakmai programokon. Megjelent publikációi a néprajztudomány számára is fontos adatokat, meglátásokat rögzítettek. Kedves személye fájóan hiányozni fog mindazoknak, akik ismerték, tisztelték és szerették.

Viszóczky Ilona

IN MEMORIAM VARGA MARIANNA

Etnográfus

(Budapest, 1926. január 14. – Budapest, 2017. július 6.)

Varga Marianna a magyar népi díszítőművészet jeles kutatója, modern világunkban a népművészeti értékek továbbéléséért sokat munkálkodó, elhivatott etnográfus volt. Munkásságának kiemelt témája a magyar parasztság tárgyi népművészete, díszítőművészete, elsősorban a népviseletek valamint a textilművészet valamennyi szakága, főként a szőttek és a népi hímzések területe.

Varga Marianna

Felsőfokú tanulmányait 1948 és 1953 között végezte a budapesti tudományegyetem bölcsészkarán (Pázmány Péter majd Eötvös Loránd Tudományegyetem), ahol művészettörténeti és néprajzi tárgyakat hallgatott. Ugyanott tett bölcsészdoktori vizsgát 1978-ban.

Egyetemi tanulmányai alatt kezdett foglalkozni a népi hímzések kultúrája és a népviseletek kutatásával. Mestere Fél Edit, a Néprajzi Múzeum textil- és viseletgyűjteményét vezető muzeológus már egyetemistaként bevonta a néprajzi tárgygyűjtésekbe. A jeles népviseletes vidékekről (palócok, matyók, Sárköz) számos tárgyat és fotófelvételt őriz Varga Marianna gyűjtéseiből a Néprajzi Múzeum. Az 1960-as évek második felében is vállalt a gyűjteményben részmunkaidős feladatot. Ebben az időszakban együtt dolgozott Dajaszászné Dietz Vilmával is.

Muzeológusi munkát rövid ideig végezhetett (egyetemi tanulmányai során gyakornok volt a Palóc Múzeumban Balassagyarmaton, 1953–1956 között az István Király Múzeumban Székesfehérváron dolgozott – majd azt követően rövid ideig Budapesten az Iparművészeti Tanács könyvtárosa volt). További pályája során az öntevékeny népművészeti mozgalmak irányításával és módszertanával foglalkozott, számos alkotócsoporthal és kiemelkedő népművészettel dolgozott együtt az úgynevezett élő népművészeti mozgalomban, s az annak alapját jelentő tanításmódszertanának kidolgozása során.

1957–1970: a Népművelési Intézet főelőadója
 1970–1982: a Háziipari és Népi Iparművészeti Szövetkezetek Országos Szövetsége Népművészeti Osztályának vezetője valamint ekkor a Népi Iparművészeti Tanács (NIT) titkára
 1982–1993: a Népművészeti Vállalat művészeti tanácsadója
 1993–2004: a Népi Iparművészeti Tanács tagja
 1994–2005: óraadó tanár az Iparművészeti Egyetem Textiltervező Tanszékén

Mezőkövesdi kiállítás megnyitón (2008)

Kiállításmegnyitó (2008)

Szakmai munkásságának kiemelt területe a magyar parasztság tárgyi népművészete, díszítőművészete, kiemelten a népviselet valamint a textilművesség valamennyi szakága, főként a szőttesek és a népi hímzések világa. Az 1960-as évek derekától részt vett a kézműves oktatók képzésének szervezésében. Az elsők között Miskolcon került sor 1965-ben díszítőművészeti szakkörvezetői tanfolyamra, amelyet országsszerte számos hasonló követett. Kiemelten foglalkozott a textiles területen a hímzők, szövők és viseletvarrók képzésével. Több konferen-

cia szervezésében vett részt az 1980-as években, melyeken a népi iparművészet aktuális kérdései kerültek a középpontba. A népművészet valamennyi szakágában 1960-tól rendszeresen meghirdetett országos népművészeti pályázatok elindítása (kapcsolódóan a zsűrizés és a kiállítások szervezése) is a nevéhez fűződik. Különösen kedves volt számára az országos szőttes pályázat és a hímzés szakágban Mezőkövesden 1963-tól a napjainkig is megrendezésre kerülő *Kis Jankó Bori Országos Hímzőpályázat*. Népi iparművészeti zsűrizéseket követően, az országos pályázatok kiállításain mindig értékes szakmai tanácsokkal segítette az alkotók további munkáját.

1951-től volt a Magyar Néprajzi Társaság tagja. Szakmai munkáját több elismerés fémjelzi: a Magyar Népköztársaság Munka Érdemrend arany fokozata (1983), Vankóné Dudás Juli Díj (2000). 2004-ben a népművészet megőrzéséért, nemzedékek közötti átörökítéséért végzett tevékenysége elismeréseként Életfa-díjat kapott. 2005-ben Tura díszpolgárává választották.

Írásai több mint 150 tételben sorolhatók fel. Cikkei és tanulmányai néprajzi szakkiadványokban, tudománynpszerűsítő írásai közművelődési kiadványokban, folyóiratokban jelentek meg. Önálló kötetei mellett számos könyvet szerkesztett.

Kiemelten foglalkozott a palóc textilekkel és viselettel valamint a hódmezővásárhelyi hímzéssel, melyekről összegző munkák is születtek Nyugdíjba vonulását követően továbbra is kutatta a textiles témákat, s a hazai népművészeti és háziipari, népi iparművészeti mozgalmak történetét, vizsgálta a hagyományok átalakulását, változását. A népi hímzésekkel foglalkozó alkotók nagy haszonnal forgatják írásait, a különböző hímzések könyveket és szakmai kiadványokat is, melyeket bőséges illusztrációval és a hímzések tervezéséhez használható mintalapokkal ellátva jelentetett meg.

Egyik nagyszabású munkája volt a *Mezőkövesdi matyó hímzés* című kötet, mely a mezőkövesdi Matyó Népművészeti Egyesület felkérésére készült el 2003-ban. Az első kiadás sikere után, 2016-ban napjaink követelményeinek megfelelően interneten elérhető multimédia kiadvány formájában is elkészült a mű átdolgozott, új kiadása, frissített adatokkal és képanyaggal, videó felvételekkel kiegészítve.

A kézműves alkotók széles köre, népi iparművészek generációi tanulhattak Varga Marianna szeretetteljes és támogató útmutatásaiból a személyes találkozások során a különböző szakmai programokon. Megjelent publikációi a néprajztudomány számára is fontos adatokat, meglátásokat rögzítettek. Kedves személye fájóan hiányozni fog mindazoknak, akik ismerték, tisztelték és szerették.

Viszóczky Ilona